

Ministerul Educației

Mariana Magdalena Comăniță
Mirela-Larisa Matei
Magda Nicoleta Bădău

Educație muzicală

Clasa a VII-a

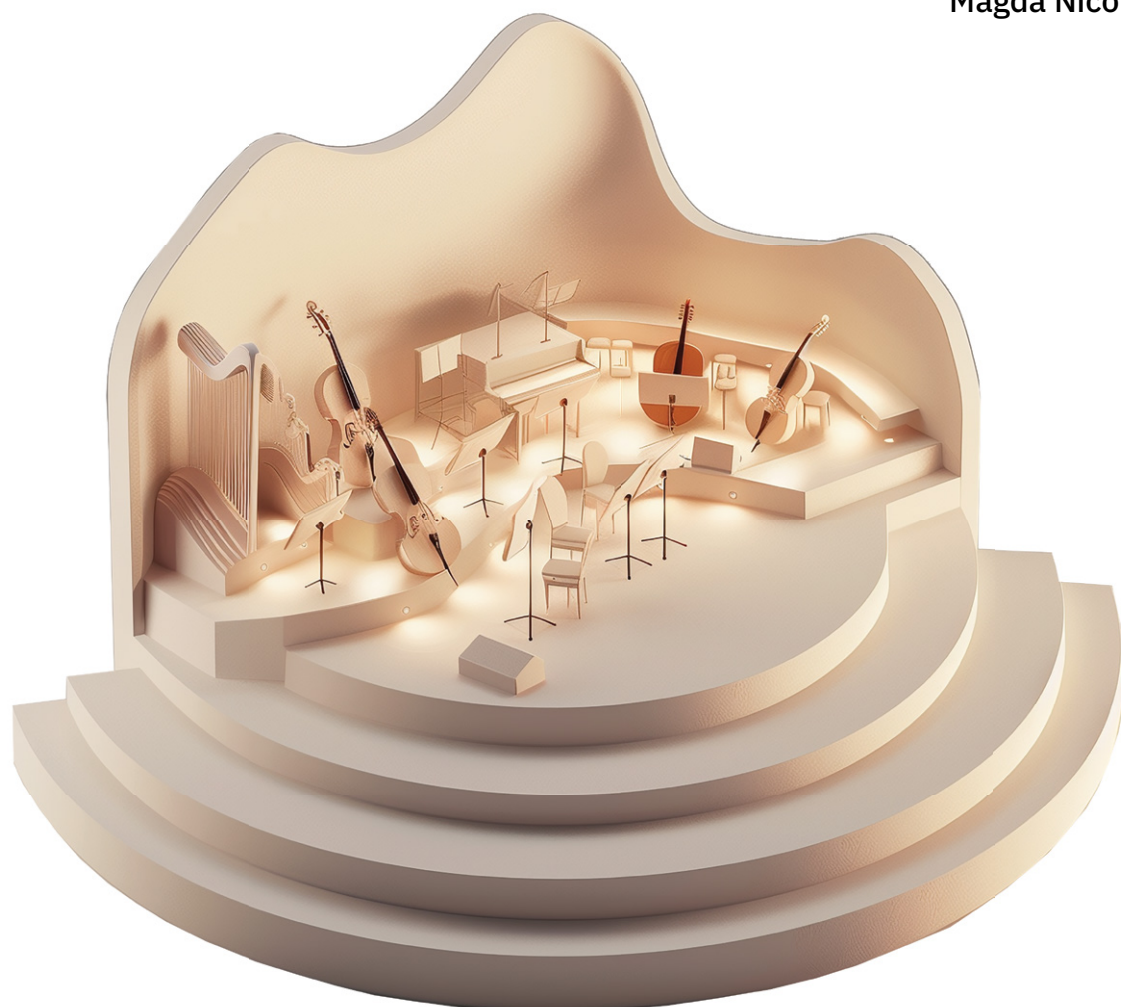
Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017.

119 – număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Mariana Magdalena Comăniță
Mirela-Larisa Matei
Magda Nicoleta Bădău

Educație muzicală

Clasa a VII-a

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin ordinul de ministru nr. 5420/04.07.2024.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2024-2025.

Inspectoratul Școlar

Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referenți științifici:

- Lect. univ. dr. Ana Maria Melinte, Facultatea de Științe și Arte, Universitatea Valahia din Târgoviște
- Prof. dr. Amalia Secrețianu, Colegiul de Artă „Carmen Sylva” din Ploiești

Coordonator redacție: Cătălin Georgescu

Editor-coordonator: Ionuț Popa

Redactare: Alexandra Florescu

Corectură: Elena Chiruță

Tehnoredactare: Laurenția Carîp

Design copertă și layout: Faber Studio

DTP copertă: Florin Paraschiv

Activități digitale interactive și platformă e-learning: Infomedia Pro; website: <https://infomediapro.ro/>

Înregistrare și procesare sunet: ML Systems Consulting

Voci: Camelia Pintilie, Alina Ioan

Credite foto și video: Dreamstime, Wikimedia Commons

Animații: Mirela-Larisa Matei, SC Film Experience SRL

Negative: Alexandru Ioan Chiriac

ISBN: 978-606-076-818-0

Pentru comenzi puteți contacta Departamentul Difuzare

C.P. 12, O.P. 63, cod poștal 014880, sector 1, București

Telefoane: 021.796.73.83, 021.796.73.80

Fax: 021.369.31.99

www.art-educational.ro

Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Art Klett.

Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodușă, stocată ori transmisă, sub nicio formă (electronic, mecanic, fotocopiare, înregistrare sau altfel), fără acordul prealabil scris al editurii.

© Editura Art Klett, 2024

Deșteaptă-te, române! Imnul de stat al României

Versuri: Andrei Mureșanu

Muzica după Anton Pann

Tempo di marcia

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of one flat (Bb). It begins with a mezzo-forte (mf) dynamic. The melody is simple and rhythmic, with lyrics in Romanian. The score includes a first ending with a repeat sign and a second ending. Dynamics include mf and f.

1. Deș - teap - tă - te, ro - mâ - ne, din som - nul cel de
moar - te în ca - re te-a - dâ - n - ci - ră bar -
ba - rii de ti - rani, _____ bar - ba - rii _____ de ti - rani! A -
cū - ori nici - o - da - tă cro - ieș - te-ți al - tă
soar - te, La ca - re să se - n - chi - ne și cru - zii tăi duș -
mani _____ și cru - zii _____ tăi duș - mani! A - mani!

1. Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume

Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,

Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume

Triumfător în lupte, un nume de Traian!

] bis

2. Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,

Româna națiune, ai voștri strănepoți,

Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,

„Viața-n libertate ori moarte!” strigă toți.

] bis

3. Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,

Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.

Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,

Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

] bis

Prezentarea manualului

Varianta digitală a manualului este similară cu cea tipărită, având în plus 75 de AMII, activități multimedia interactive de învățare, cu rolul de a spori valoarea cognitivă. Activitățile multimedia interactive de învățare sunt de trei feluri și sunt simbolizate pe parcursul manualului astfel:

- activitate statică, de ascultare activă și observare dirijată a unei imagini semnificative
- activitate animată (filmuleț sau scurtă animație)
- activitate interactivă, de tip exercițiu sau joc, în urma căreia elevul are feedback imediat

Manualul propune un model didactic bazat pe învățarea prin observare, explorare, analiză și interpretare vocală și instrumentală. Fiind o disciplină aplicată, educația muzicală este mult mai ușor înțeleasă de către elevi prin intermediul exercițiilor și al observațiilor personale desprinse în urma acestora. Manualul îmbină inteligent metodele clasice de predare a disciplinei cu cele moderne, aparținând tehnologiei digitale, disciplina devenind astfel atrăgătoare pentru elev. El este pus să cerceteze, să caute, să identifice, prin toate aceste metode reușind să stabilească legături între creațiile muzicale audiate sau interpretate și teoria pe care o învață din carte.

Manualul este structurat în 4 unități de învățare

U1 Elemente de cânt și de limbaj muzical

Lecția 1	10-11	Ce este sunetul și cum se formează
Lecția 2	12-13	Calitățile sunetului muzical
Lecția 3	14-15	Elemente de tehnică vocală
Lecția 4	16-17	Practica instrumentală
Lecția 5	18-19	Gesturi dirijorale
Lecția 6	20-21	Aliterații accidentale
Lecția 7	22-23	Cromatisme în tonalitate
Lecția 8	24-25	Stabilitatea intervalelor
Recapitulare	26	
Evaluare	26	

U2 Repertoriul ocazional și neocazional în folclor

Lecția 1	28-29	Folclorul obiceiurilor de toamnă
Lecția 2	30-31	Folclorul obiceiurilor de primăvară
Lecția 3	32-33	Folclorul legat de momente importante din viața omului
Lecția 4	34-35	Folclorul cântecilor și cântecelor de leagăn
Lecția 5	36-37	Doza și balada
Lecția 6	38-39	Cântecul propriu-zis
Lecția 7	40-41	Cântecul de joc
Recapitulare	42	
Evaluare	42	

Structura unității de învățare

lecție de predare-învățare

5 Gesturi dirijorale (tactare, pregătire intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice)

Observ

Allegretto Canon Luigi Cherubini

Recapitulare

Atunci când mai multe persoane cântă împreună au nevoie de ceva care să le ajute să se sincronizeze în interpretare, prin tactarea măsurii și prin alte mișcări asociate indicațiilor legate de tempo, de număr și de cânt.

Cel care are rolul mai sus menționat se numește dirijor.

Măsura	Notarea în partitură	Succesiunea timpurilor accentuate și înaccențate	Tactarea
Măsura de două părți			Mâna stângă Mâna dreaptă
Măsura de trei părți			Mâna stângă Mâna dreaptă
Măsura de patru părți			Mâna stângă Mâna dreaptă

Descoper

Gesturile dirijorale sunt mișcări executate de dirijor, pentru a transmite muzicienilor intențiile sale muzicale referitoare la o anumită cânt.

Tactarea - mișcări realizate în funcție de timpul măsurii;

Aliterații - pregătirea intrării și tactarea aliterațiilor interpretării, cântării sau spaltului drept, când la dirijor, ascultă cu atenție tonul dat de acesta, instrumentul și al degetele pregătite pentru prima notă;

Gesturi dirijorale (tactare, pregătire intrării, închideri, diferențe dinamice, diferențe agogice)

Avânt - inspirat; se inspiră pe nas adânc și fără zgomot; gestul pentru avânt este în timp ce se aude tactarea.

Măz - semnifică primul sunet; se emite primul sunet cu tonul dat de dirijor, continuând interpretarea cântecului;

Inchideri - încaș specifică, semnifică oarecând oarecând din imaginea alăturată, astfel încât tot amănunțit să însoțească sunetul în același timp;

Gesturi specifice realizării diferențelor dinamice - amplitudina mișcărilor care alcătuiesc figurile de tact este direct proporțională cu intensitatea muzicii;

Gesturi specifice realizării diferențelor agogice - viteza realizării mișcărilor care alcătuiesc figurile de tact este conformă cu timpul muzicii.

Retin

Gesturile dirijorale sunt executate de dirijor, cu scopul de a conduce muzical un ansamblu. Acesta depinde de măsura în care este scrisă piesa, de tempo, de număr, dar și de intențiile interpretative ale dirijorului.

Aplic

- Urmează o înregistrare video cu interpretarea Rapsodiei române nr. 2 compusă de George Enescu. Observă cu atenție gesturile dirijorului și remarcă cu efect al acestora asupra muzicii și care o interpretă cu încredere.
- Urmează cu atenție lucrările celebrului dirijor Leonard Bernstein, la începutul Simfoniei nr. 9 compusă de Ludwig van Beethoven și identifică cele trei momente importante ale încercării interpretării unei lucrări muzicale. Atunci când dorești ca interpretul să cânte mai tare, dirijorul face gesturi mai ample. Dacă, dimpotrivă, dorești să cânte mai încet, face gesturi mai mici.
- Începe cântecul Canon și 5-o din cucer de pe-aci, respectând etapele de învățare a unui cântec, apoi dirija-l în 5-o din cucer de pe-aci, având în vedere situația?

Cântec popular

5-o din cucer de pe-aci

Portofoliu

Lucrări în grup de câte patru elevi. Fiecare grup va alege un cântec din repertoriul Rapsodiei române nr. 2 compusă de George Enescu, Concertului simfonic nr. 2 compus de Beethoven și prezentare PowerPoint sau un video, în care să includă înregistrarea, textul sau grupul din revistă, apoi prezentarea și cântecul produsului final.

Audiți

Rapsodia română nr. 2 compusă de George Enescu. În varianta dirijată de Sergiu Celibidache

Recapitulare

Observarea didactică a comportamentului elevilor

Cum te-ai descurcat în această unitate de învățare? Completați în cartea, următoarele afirmații:

- Din ceea ce am învățat în această unitate, cel mai important mi se pare ...
- Cel mai puțin mi-a plăcut activitatea ...
- În această unitate am învățat multe despre ...

Pe baza răspunsurilor obținute, profesorul poate observa activitatea și se completează lista de observare a comportamentului elevilor, de la pagina 74. Astfel, te va conștientiza mai bine și îți va ajuta să programezi ...

Până când nu te lasăm (Muzică: Anton Pann)

Interpretează cântecul Până când nu te lasăm de Anton Pann, respectând etapele de învățare a unui cântec, apoi interpretează în cântec răspunsurile pentru cerințele de mai jos.

1. Stabilește tonalitatea în care este compus.
2. Ce tip de aliterații ai întâlnit în partitura?
3. Stabilește măsura cântecului și dirija-l în timp ce cânti.
4. Profesional numește doi elevi care vor juca pe rând să dirijeze cântecul.
5. Găsește în partitura intervalul de 2-a și explică ce fel de interval este.
6. Menționează care sunt calitățile sunetului muzical.
7. Cum se numesc sunetele care dispăscă limitele audibilității umane?
8. Sunetul ca fenomen fizic este ...
9. Sunetul ca fenomen fiziologic este ...
10. Prin ce acțiune înțelegem ...

Evaluare

Grila de evaluare

1. Ce sunt corzile vocale și unde sunt amplasate?
2. Menționează cel puțin trei elemente care compun chitara și explică rolul lui:
- a. aliterație b. durată c. ...
3. Ce sunt semnele de aliterație și unde sunt amplasate?
4. Unde sunt semnele de aliterație și unde sunt amplasate?
5. Ce sunt semnele de aliterație și unde sunt amplasate?
6. Care sunt semnele de aliterație și unde sunt amplasate?
7. Urmărește elementele din cele două coloane, conform exemplului de mai jos.
8. Construește pe notele de mai jos intervalele disonante accidentale sau disonante și notează-le în intervalele consonante.

Exemplu:

Grila de evaluare

5 puncte
2,5 puncte
1,5 puncte
1,0 puncte
1,0 puncte
1,0 puncte
1,0 puncte
1,0 puncte
1,0 puncte
1,0 puncte

Din oficiu: 1,0 puncte
Total: 10,0 puncte

Structura lecției: Un parcurs de învățare coerent și eficient în 7 pași didactici

Observ

Propune o lucrare muzicală sau o audiție care ilustrează tema lecției și reprezintă un punct de plecare în demersul didactic.

Recapitulare

Actualizează cunoștințele anterioare necesare lecției noi, care vor constitui baza pentru viitoarele cunoștințe.

Descoper

Prezintă conținuturile nou predate, detaliat, pornind de la elementele din rubricile anterioare.

Manualul este gândit ca o incursiune în lumea fascinantă a artei muzicale, ținând seama de următoarele domenii:

- 1. Interpretare vocală și instrumentală** – îi oferă elevului elementele de bază în interpretarea muzicală, pentru ca aceasta să devină mai accesibilă.
- 2. Procedee de compoziție** – elevul pătrunde în lumea compozițiilor muzicale prin descoperirea tehnicilor de realizare a discursului muzical, fiind încurajat să creeze el însuși.
- 3. Evoluția unor genuri muzicale. Rapsodia și opera** – elevul face cunoștință cu două dintre cele mai frumoase genuri muzicale, ascultând și interpretând fragmente din lucrările reprezentative ale unor mari compozitori.

U3 Elemente de construcție a discursului muzical și forme muzicale

lecția 1	44-45	Elemente de construcție a discursului muzical
lecția 2	46-47	Elementele de bază ale structurii unei lucrări muzicale
lecția 3	48-49	Forma de lied romo, bi- și tripartită
lecția 4	50-51	Forma de menant
Recapitulare	52	
Evaluare	52	

pagina profesorului

U4 Evoluția genurilor muzicale

lecția 1	54-55	Rapsodia
lecția 2	56-57	Opera în practicașion
lecția 3	58-59	Opera în clasicism
lecția 4	60-61	Opera în romantism
lecția 5	62-63	Opera Italiană
lecția 6	64-65	Opera germană
lecția 7	66-67	Opera românească
lecția 8	68-69	Elemente ale criticii în genul operai
lecția 9	70-71	Elemente descriptive în muzică
Recapitulare	72	
Evaluare	72	

repertoriu de cântece

Alte butoane folosite în varianta digitală:

- Cuprins manual
- Fereastră de afișare a rezultatelor
- Ajutor general manual
- Micșorarea/mărirea imaginii
-
- Salt la începutul/finalul manualului
-
- Pagină înainte/pagină înapoi
-
- Mărire pe tot ecranul
- Schimbarea modului de afișare
-
- Includerea unei notițe
- Introducerea de marcaje colorate
- Informații despre utilizator

Pagina profesorului

Fișă de evaluare și de autoevaluare

La finalul fiecărei unități, copiază și completează în caiet sau pe o foaie de hârtie (după cum recomandă profesorul) fișele profesora sau fișa de evaluare și de autoevaluare de mai jos, care reprezintă un instrument util pentru fiecare elev.

Astfel, îi vei evalua cunoștințele, vei descoperi în ce măsură ai împlinit noțiunile predate și vei identifica aspectele pe care ar trebui să le îmbunătățești.

- Pe o scară de la 1 la 5, unde 1 reprezintă o înțelegere în foarte mică măsură, iar 5 reprezintă o înțelegere în foarte mare măsură, cifra care arată cât de bine am învățat este ...
- Trei concepte sau idei pe care le-am învățat în această unitate sunt ...
- Pot face conexiuni între ceea ce am învățat în această unitate și cunoștințele dobândite anterior, astfel: ...
- La finalul acestei unități, am învățat dificultăți în înțelegerea ...
- În timpul predării acestei unități, cel mai bine pentru mine a funcționat ...
- În procesul meu de învățare, consider că ar putea fi îmbunătățite ...
- La finalul fiecărei lecții, am fost determinat/determinată să aflu mai multe despre subiectul predat, pentru că ...
- Pentru a-mi îmbunătăți evaluarea înțelegerei și performanțele în legătură cu subiectele lecțiilor, intenționez să ...

Această fișă te poate ajuta să îți identifice nevoile și să îți dezvolti un plan de învățare personalizat, pentru a-ți îmbunătăți performanțele școlare.

Fișă de observare sistematică a activității și a comportamentului elevilor

La finalul fiecărei unități, profesorul/profesoara de la clasă va evalua activitatea ta și va nota, în dreptul fiecărui criteriu, cifra corespunzătoare, conform colouă de mai jos.

- 1 = într-o foarte mare măsură
- 2 = într-o mare măsură
- 3 = într-o măsură mică
- 4 = într-o mică măsură
- 5 = deloc

La finalul anului școlar, punctajele obținute după fiecare unitate se vor compara, astfel încât profesorul să observe comportamentul elevului.

- A luat notițe relevante și utile pentru înțelegerea subiectului.
- S-a implicat activ în discuții și activități.
- A participat cu interes la rezolvarea sarcinilor de lucru.
- A colaborat cu colegii în realizarea sarcinilor de grup.
- Atunci când a fost nevoie, a cerut ajutor și a pus întrebări suplimentare.
- A ascultat cu atenție audierea și a interpretat cântecul având grija meninării intonației și expresivității potrivite.

Repertoriu de cântece

Repertoriul de cântece reprezintă suportul necesar pentru elev și profesor în realizarea unor momente artistice sau pentru diversificarea opțiunilor privind alegerea cântecelor-resursă la fiecare lecție.

Portofoliu

Încurajează activitățile de grup sau cercetarea individuală, care vor reflecta activitatea elevului.

Rețin

Sintetizează rubrica *Descopăr* într-o frază cuprinzătoare, care prezintă noile cunoștințe într-o formă concentrată.

Aplic

Cuprinde repertoriul de cântece și aplicațiile în care se exersează noile cunoștințe, conducând la formarea deprinderilor specifice disciplinei.

Audiții

Repertoriul de audiții pentru formarea unei culturi muzicale și a deprinderii de ascultare activă a unei lucrări muzicale.

Cuprins

	Nr. pag.	Lecții	Competențe specifice asociate	
UNITATEA 1 Elemente de cânt și de limbaj muzical	10	L1: Ce este sunetul și cum se formează	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 3.2.	
	12	L2: Calitățile sunetului muzical		
	14	L3: Elemente de tehnică vocală		
	16	L4: Practica instrumentală		
	18	L5: Gesturi dirijorale		
	20	L6: Alterațiile accidentale		
	22	L7: Cromatisme în tonalitate		
	24	L8: Stabilitatea intervalelor		
	26	Recapitulare		
	26	Evaluare		
UNITATEA 2 Repertoriul ocazional și neocazional în folclor	28	L1: Folclorul obiceiurilor de iarnă	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 3.1.	
	30	L2: Folclorul obiceiurilor de primăvară-vară		
	32	L3: Folclorul legat de momentele importante din viața omului		
	34	L4: Folclorul copiilor și cântecul de leagăn		
	36	L5: Doina și balada		
	38	L6: Cântecul propriu-zis		
	40	L7: Cântecul de joc		
	42	Recapitulare		
	42	Evaluare		
	UNITATEA 3 Elemente de construcție a discursului muzical și forme muzicale	44		L1: Elemente de construcție a discursului muzical
46		L2: Elementele de bază ale structurii unei lucrări muzicale		
48		L3: Forma de lied mono-, bi- și tripartit		
50		L4: Forma de menuet		
52		Recapitulare		
52		Evaluare		
UNITATEA 4 Evoluția genurilor muzicale	54	L1: Rapsodia	1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 3.1, 3.2.	
	56	L2: Opera în preclasicism		
	58	L3: Opera în clasicism		
	60	L4: Opera în romantism		
	62	L5: Opera italiană		
	64	L6: Opera germană		
	66	L7: Opera românească		
	68	L8: Elemente sincretice în genul operei		
	70	L9: Elemente descriptive în muzică		
	72	Recapitulare		
	72	Evaluare		
	73	Recapitulare finală		
	73	Evaluare finală		
	74	Fișe de evaluare și de autoevaluare		
75	Repertoriu de cântece			

Competențe generale

1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini prin interpretarea unor lucrări muzicale
2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical
3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

Competențe specifice

- 1.1. Interpretarea unui repertoriu diversificat de lucrări muzicale, cu elemente omofone și polifone
Exerciții de respirație, emisie, dicție, frazare; exerciții ritmice și de intonație, în context armonic și polifonic; înregistrarea pieselor interpretate cu ajutorul mijloacelor electronice.
- 1.2. Acompanierea instrumentală a unor lucrări vocale/corale*
Exerciții de tehnică instrumentală specifică; studiul pe grupuri (partide și în ansamblu, cu creșterea graduală a tempoului); exerciții de coordonare a debutului, a tempoului și a diferențelor dinamice.
- 1.3. Interpretarea individuală a unor lucrări în genuri diverse (cu acompaniament preînregistrat, cu acompaniament instrumental etc.)
Alegerea unor piese conforme cu specificul vocii elevului (conștientizarea caracteristicilor personale); utilizarea înregistrării audio-video pentru observarea aspectelor ce trebuie îmbunătățite; jocuri de improvizație vocală/instrumentală.
- 1.4. Asocierea textului și a mișcării scenice în exprimarea mesajelor lucrărilor muzicale
Analizarea mesajului verbal și a legăturilor cu exprimarea muzicală; exerciții de mișcare scenică potrivită tipului de lucrare muzicală interpretată.
- 2.1. Citirea unor cântece cu ajutorul partiturii
Coordonarea aspectelor intonaționale și ritmice în citirea unui text muzical simplu; adăugarea notațiilor specifice dinamicii muzicale și a unor diferențieri agogice; utilizarea unor instrumente muzicale pentru coordonarea și verificarea intonației și simțului ritmic.
- 2.2. Observarea apariției și comportamentului alterațiilor accidentale
Observarea necesității de rezolvare a sunetelor alterate (cromatisme) treptat, în direcția în care au fost alterate; experimentarea introducerii de cromatisme în discursul muzical.
- 2.3. Realizarea unor scurte fragmente muzicale prin utilizarea repetiției, secvenței, contrastului
Exerciții de combinare a unor segmente muzicale date; exerciții de dezvoltare a unei melodii, plecând de la un incipit dat; exerciții de observare și aplicare a unor procedee componistice; utilizarea unor softuri specifice pentru alcătuirea unor piese muzicale (în măsura existenței licențelor/aparaturii de specialitate).
- 3.1. Argumentarea unor diferențieri calitative între două sau mai multe lucrări muzicale receptate
Discutarea impresiilor personale despre lucrările audiate; discuții în grupuri de elevi pentru recunoașterea caracteristicilor care determină adecvarea muzicii la o situație dată; crearea și utilizarea unei grile de criterii în evaluarea calitativă a unor lucrări.
- 3.2. Explorarea relațiilor muzicii cu științele și natura
Observarea raportului matematic între duratele ritmului muzical; diferențierea proprietăților sunetului cu ajutorul spectrogramei; analizarea mecanismului de receptare a undelor sonore cu ajutorul softurilor digitale; descoperirea unor elemente descriptive în anumite lucrări muzicale.

* Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor.

Recapitulare inițială

Popas

Muzica: Marcel Botez

Că-lă - to - rul os - te - nit A - flă - un ar - bo - re ro - dit, Se a -
ș a - ză lă - n - gă el, Se - o - di - neș - te pu - țin - tel. „Po - mi - șor, drag po - mi -
șor, Ce sunt eu a - cum da - tor Pen - tru um - bra ce mi - ai dat, Poa - me
că mi - ai scu - tu - rat?” „Ca - le bu - nă, dra - gul meu, Să mun - cești cu spor me -
reu, Și un pom de vei să - di, ast - fel mă vei răs - plă - ti.”

1. Interpretați cântecul *Popas* de Marcel Botez astfel: se împarte clasa în trei grupe care vor fi povestitorul, pomișorul și călătorul, fiecare grupă interpretându-și „rolul”.
2. În ce tonalitate este compus cântecul? Scrie pe caiet gama și arpegiul tonalității în care este compus. Identifică măsura în care este compus, apoi interpretează-l dirijându-ți colegii de clasă.
3. Cum se numește începutul cu măsură incompletă?
4. Cântecul are structură monopartită, bipartită sau tripartită? Este un cântec de factură cultă, populară sau religioasă?

Evaluare inițială

Grilă de evaluare

1. 20 de puncte
2. 5 puncte
3. 5 puncte
4. 10 puncte
5. 30 de puncte
6. 10 puncte
7. 10 puncte

Din oficiu: 10 puncte
Total: 100 de puncte

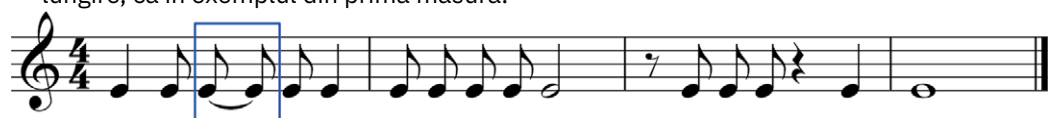
1. Scrie gama și arpegiul unei tonalități învățate, precizând denumirea acesteia.
2. Menționează două dansuri populare românești și precizează zona folclorică în care se întâlnesc.
3. Dansul de salon compus într-o măsură ternară care a pătruns și în muzica cultă, câștigând o foarte mare popularitate, se numește ...
4. Realizează corespondența între ritmurile poetice de pe linia **a** și formulele ritmice așezate pe linia **b**.

a.	iamb	troheu	dactil	anapest
b.				

5. Scrie în caiet melodia corespunzătoare primului vers din cântecul *Popas* de Marcel Botez și analizează intervalele care se formează între sunete.
6. Realizează în caiet o variațiune ritmică a următorului fragment muzical:

7. Copiază următorul ritm în caiet și realizează două sincope prin folosirea legatoului de prelungire, ca în exemplul din prima măsură.

U1

Elemente de cânt și de limbaj muzical

Lecția 1

Lecția 2

Lecția 3

Lecția 4

Lecția 5

Lecția 6

Lecția 7

Lecția 8

Recapitulare

Evaluare

10-11

Ce este sunetul și cum se formează

12-13

Calitățile sunetului muzical

14-15

Elemente de tehnică vocală

16-17

Practica instrumentală

18-19

Gesturi dirijorale

20-21

Alterațiile accidentale

22-23

Cromatisme în tonalitate

24-25

Stabilitatea intervalelor

26

26

Ce este sunetul și cum se formează

Știi că?

- Sunetul nu se propagă în vid; lumina este singura care se poate propaga în vid.
- Emițând sunete și ascultând ecoul acestora, lilieci sunt capabili să găsească prada, să ocolească obstacolele etc.
- Cel mai puternic sunet posibil are o intensitate de 194 dB.
- Frecvența unui sunet este numărul de oscilații ale unei sonore într-o secundă. Aceasta se măsoară în hertzi (Hz). De exemplu, sunetul do din octava I este produs de 264 de oscilații pe secundă, ceea ce înseamnă că are frecvența de 264 Hz.

Descopăr

Land of the Silver Birch Ținutul mestecănului argintiu

Melodie populară canadiană
Adaptare versuri: Mirela-Larisa Matei

Allegretto

Land of the sil-ver birch, home of the bea - ver, Where still the
Pe mun-te - le î - nalt, Stânci col - țu - roa - se, Mes - te - cenii

migh-ty moose wan-ders at will, Blue lake and ro-cky shore,
ar - gin - tii vor ca să vîi, Cas - to - rul ru - gi - niu

I will re - turn once more, Boom did - dy ah - da,
Te-aș - teap - tă zi de zi.

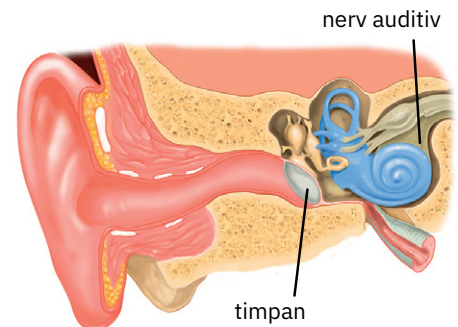
boom did - dy ah - da, boom did - dy ah - da Hei!

Tot ceea ce auzim din mediul înconjurător poartă denumirea de **sunet**. Prin această noțiune înțelegem două fenomene:

- fenomenul fizic care se produce prin vibrația produsă de un corp elastic sonor;
- fenomenul fiziologic sau senzația sonoră pe care vibrațiile materiale ale corpurilor o produc asupra noastră; vibrațiile sunt receptate de organul auditiv.

Vibrațiile corpului elastic se propagă (se transmit) prin aer în toate direcțiile sub formă de **unde sonore**. Aceste unde sonore ajung la noi, sunt captate de urechea externă, apoi trec spre urechea internă, mai precis spre timpan.

Timpanul va începe să vibreze cu aceeași frecvență a sunetului receptat și va transforma aceste vibrații în semnale electrice. Aceste semnale electrice vor fi transmise prin nervul auditiv mai departe, spre creier, unde vor fi analizate.

Receptarea sunetului de către ureche

Dicționar

acustica – știință care se ocupă cu studiul sunetului

Din punct de vedere fizic, sunetele au următoarele proprietăți:

frecvența vibrațiilor	durata vibrațiilor	amplitudinea vibrațiilor	forma vibrațiilor/ undelor sonore
-----------------------	--------------------	--------------------------	--------------------------------------

Aceste însușiri fizice, reflectate în senzațiile noastre, formează calitățile sunetului: **înălțimea**, **durata**, **intensitatea** și **timbrul**.

Înălțimea (măsurată în Hz) este calitatea sunetului de a fi mai acut (înalt) sau mai grav (jos). Auzul uman perfect distinge sunete care au frecvențe cuprinse între 20 Hz și 20.000 Hz. Vocea utilizează o frecvență cuprinsă între 500 Hz și 3.000 Hz.

Durata este calitatea sunetului de a fi mai scurt sau mai lung. Atunci când suntem expuși la sunete puternice, apare o senzație de oboseală.

Intensitatea, măsurată în decibeli (**dB**), este calitatea sunetului de a fi mai tare sau mai slab. O creștere de 20 dB înseamnă o creștere de 10 ori în intensitatea sunetului. De exemplu, un sunet de 130 dB produs de un motor poate deveni un zgomot dureros. Expunerea la sunete de 180 dB cauzează pierderea auzului.

Audiții

- Greg Gilpin, *Music's Echo*
- Leroy Anderson, *The Typewriter (Mașina de scris)*
- Leopold Mozart, *Simfonia jucăriilor*
- Leroy Anderson, *Sandpaper Ballet*

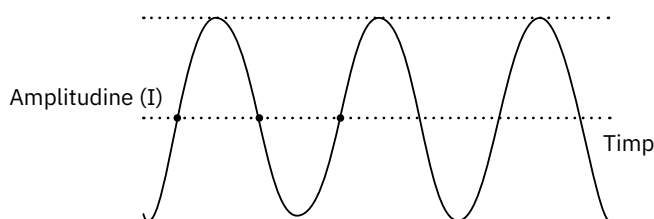
Ce este sunetul și cum se formează

Expunerea prelungită la un nivel sonor de peste 90-95 dB poate duce în timp la pierderea auzului.

Timbrul depinde de forma vibrației. Sunetele muzicale au vibrații regulate, în timp ce zgomotele au vibrații neregulate.

Forma vibrației unui zgomot

Forma vibrației unui sunet

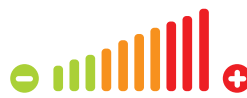
Un sunet este considerat muzical dacă are o înălțime determinată, pentru a putea fi utilizat într-un sistem de intonație și reprodus cu vocea sau cu un alt instrument.

Zgomotul este produsul vibrațiilor neperiodice ale corpurilor sonore. El nu are o înălțime determinată. Cu toate acestea, se regăsește în arta muzicală, fiind produs de unele instrumente de percuție.

Aplic

1. Descifrează cântecul *Ținutul mesteacănului argintiu* și parcurge etapele de învățare a unui cântec.
2. Acompaniază-l ritmic cu bătăi din palme sau bătăi în masă.
3. Cum se numesc sunetele ce alcătuiesc linia melodică? Dar cele care alcătuiesc acompaniamentul?
4. Ascultă cu atenție sunetele produse și împărtășește-le colegilor tăi cel puțin două diferențe dintre cele două tipuri de sunete.
5. Viteza sunetului este diferită în funcție de mediul în care se propagă. Găsește viteza sunetului pentru trei medii de propagare.
6. Uneori, atunci când asculți muzică la căști, telefonul mobil emite o notificare prin care te avertizează că nu este indicat să asculți muzică la un volum foarte ridicat. Cercetează care sunt consecințele expunerii prelungite la sunete cu o intensitate foarte mare. Stabilește trei reguli de care este bine să ții cont pentru a te proteja de efectul negativ al acestor sunete.
7. Folosește o aplicație pe telefonul mobil (sonometru), pentru a măsura nivelul de decibeli în locurile pe care le frecvenzi în mod obișnuit.
8. Ascultă cu atenție un sunet muzical și un zgomot, apoi reprezintă-le pe fiecare vizual, atât ca formă, cât și din punct de vedere cromatic. Alege tehnica preferată dintre cele enumerate: desen, pictură (tempera, acrilice, ulei), grafică, pastel.
9. Notează într-un tabel asemănările și deosebirile dintre un sunet muzical și un zgomot.
10. Care dintre calitățile sunetului muzical sunt valabile și în cazul zgomotului?
11. Audiază lucrările lui Leroy Anderson, *Typewriter* și *Sandpaper Ballet*. Ridică mâna în momentele în care, în discursul muzical, este folosit zgomotul.

Știi că?

- Undele sonore călătoresc mai rapid și mai eficient în apă decât în aer uscat. Balenele și cașaloții folosesc undele sonore pentru deplasarea în apele întunecate, direcționând și primind undele sonore asemenea unui radar al unei nave sau al unui submarin.
- Limitele între care urechea umană poate percepe corect sunetele sunt cuprinse între 20 și 20.000 Hz și între 0 și 120 dB. Sunetele cu o frecvență sub 20 Hz se numesc **infrasunete**, iar cele cu frecvența peste 20.000 Hz se numesc **ultrasunete**.

Trafic auto (în mașină): 85 dB

Metrou: 95 dB

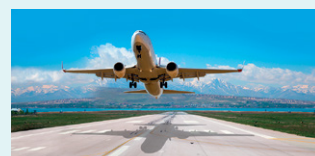
Snowmobil, motocicletă: 100 dB

Fierăstrău electric: 110 dB

Concert rock: 115 dB

Avion, la decolare: 130-140 dB

Portofoliu

Împreună cu colega/colegul de bancă, alege una dintre următoarele creații muzicale de mai jos. Găsiți sau creați chiar voi o poezie și o pictură inspirate de muzica respectivă.

- Jean-Philippe Rameau – *Chemarea păsărilor*;
- Maurice Ravel – *Jocuri de apă*;
- Claude Debussy – *Clar de lună*;
- Nikolai Rimsky-Korsakov – *Zborul cărăbușului*.

Care dintre calitățile sunetelor muzicale folosite de compozitor în lucrarea aleasă (înălțimea, durata, intensitatea sau timbrul) v-au determinat să realizați corespondența dintre muzică, poezie și pictură?

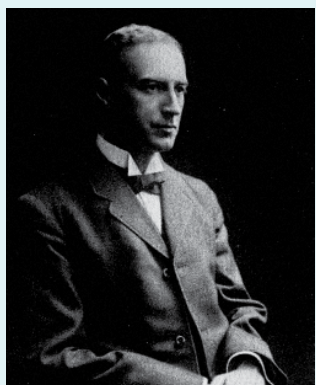
Calitățile sunetului muzical

Știi că?

În anul 1895, fizicianul american Wallace Clement Sabine (1868-1919) a fondat acustica arhitecturală.

Fascinat de emiterea, transmiterea și recepționarea undelor sonore într-o încăpere, acesta a studiat modul în care obiectele de mobilier și oamenii absorb sunetele în sălile de clasă, de conferințe și de spectacole. El a observat astfel relația care se stabilește între numărul de obiecte existente într-o sală și nivelul intensității sonore. În zilele noastre, programele computerizate încorporează formula descoperită de Sabine pentru a ajuta inginerii și acusticienii să recondiționeze și să construiască săli în care sunetul să aibă cea mai bună calitate.

Audiții

Camille Saint-Saëns – Suita *Carnavalul animalelor*

Observ

Lion Sleeps Tonight Leul doarme dus

Solomon Linda

Versuri în limba engleză: George David Weiss

p

In the jun-gle, the migh-ty jun-gle the li-on sleeps to-night.____
Ia-tă-n jun-glă, în jun-gla dea-să el, le-ul doar-me dus.____

mp

In the jun-gle, the migh-ty jun-gle the li-on sleeps to-night.____ Ooh
Ia-tă-n jun-glă, în jun-gla dea-să el, le-ul doar-me dus.____

f

wee_____ ooh wim e wey_____ Ooh

Recapitulez

- Ce note muzicale cunoști? Unde se notează acestea pe portativ?
- Enumeră duratele muzicale cunoscute.
- Ce termeni de nuanță ai învățat până acum? Dar tipuri de timbruri muzicale?

Descopăr

Un **sunet muzical** se menține atât timp cât durează vibrațiile sursei sonore. **Durata** sunetelor muzicale se notează cu ajutorul unor semne convenționale, denumite **valori de note**, care determină timpii sau părțile de timp.

Valorile de note și pauzele			
Valoarea	Semnul sunetului	Semnul pauzei	Durata
notă întregă			4 timpi
doime			2 timpi
doime cu punct			3 timpi
pătrime			1 timp
pătrime cu punct			1 ½ timp
optime			½ timp
optime cu punct			¾ timp
șaisprezecime			¼ timp

Timpul este unitatea de măsură a duratei sunetelor muzicale și se marchează printr-o mișcare a mâinii în gestică dirijorală.

Înălțimea sunetelor muzicale se notează pe portativ cu ajutorul notelor muzicale. În sistemul internațional de acordaj, sunetul de referință este la din octava I, care acum are valoarea de 442 Hz, însă înălțimea acestuia a urcat pe parcursul istoriei muzicii de la 428 Hz.

Tabloul notelor muzicale

Octava mică Octava I Octava a II-a

sol la si do¹ re¹ mi¹ fa¹ sol¹ la¹ si¹ do² re² mi² fa² sol² la²

Intensitatea este determinată de amplitudinea vibrației, care reprezintă gradul de mișcare a unei sonore. Cu cât vibrația este mai amplă, cu atât forța cu care împinge aerul este mai mare, acesta lovește mai puternic timpanul, iar sunetul este perceput ca fiind mai tare. În muzică, intensitatea sunetului este exprimată prin nuanțe. Acestea se notează prin prescurtări ale unor termeni proveniți din limba italiană.

Instrumente ale orchestrei	Intensitatea în decibeli (valoare medie)	Nuanțe cu intensitate uniformă		
		Semnul grafic prescurtat	Termen în limba italiană	Termen în limba română
		<i>mf</i>	<i>mezzo-forte</i>	potrivit de tare
		<i>f</i>	<i>forte</i>	tare
Vioară	34,8	<i>ff</i>	<i>fortissimo</i>	foarte tare
Clarinet	76,0	<i>mp</i>	<i>mezzo-piano</i>	potrivit de încet
Trompetă	83,9	<i>p</i>	<i>piano</i>	încet
Talgere	98	<i>pp</i>	<i>pianissimo</i>	foarte încet
Tobă mare	103		<i>crescendo</i>	din ce în ce mai tare, crescând
			<i>decrescendo</i>	din ce în ce mai încet, descrescând

Timbrul este calitatea sunetului muzical de a fi recunoscut după sursa care l-a produs. Acesta poate fi vocal sau instrumental.

Timbrul vocal este specific fiecărei persoane în parte. Cu toate acestea, se pot distinge următoarele categorii: ● voci de copii; ● voci adulte.

Vocile adulte se clasifică astfel:

Tipul de voce	Voci înalte	Voci medii	Voci grave
De femei	sopran	mezzo-sopran	alto
De bărbați	tenor	bariton	bas

Aplic

1. Descifrează cântecul *Leul doarme dus*, respectând etapele corespunzătoare.
2. Realizează un acompaniament ritmic pentru cântecul menționat mai sus.
3. Analizează cu atenție sunetele care alcătuiesc cântecul și acompaniamentul, apoi clasifică-le, în funcție de cele patru calități învățate.
Mod de rezolvare:
În funcție de înălțime:
a. sunetul cel mai înalt al melodiei – re^2 ;
b. sunetul cel mai grav al melodiei – re^1 .
4. Alege cinci instrumente muzicale și asociază timbrul acestora cu o culoare. Motivează, în câteva cuvinte, alegerea făcută.

Portofoliu

Ascultă o parte din suita *Carnavalul animalelor* de Camille Saint-Saëns și redă, printr-un text de 10-15 cuvinte, ceea ce îți sugerează audiția muzicală.

Rețin

- **Înălțimea sunetului** este calitatea sunetului de a fi mai acut (înalt) sau mai grav (jos).
- **Durata** este calitatea sunetului muzical de a fi mai scurt sau mai lung.
- **Intensitatea** este calitatea sunetului de a fi mai tare sau mai încet.
- **Timbrul** este calitatea sunetului muzical de a fi recunoscut după sursa care l-a produs.

Timbrul instrumental se clasifică în funcție de felul în care se produc sunetele.

Instrumentele cu coarde se clasifică în funcție de acțiunea care se exercită asupra acestora. Coardele pot fi:

- frecate (instrumente cu coarde și arcuș) – vioara, viola, violoncelul, contrabasul;
- ciupite – chitara, harpa, clavecinul;
- lovite – țambalul, pianul.

Instrumentele de suflat sunt:

- din lemn – flautul, oboiul, clarinetul, fagotul;
- din alamă – trompeta, cornul, trombonul, tuba.

Instrumentele de percuție sunt:

- acordabile – xilofonul, marimbafonul, celesta, timpanul, clopotul;
- neacordabile – toba, tamburina, trianglul, talgerele, gongul, maracasul.

Dicționar

canon – lucrare muzicală în care se interpretează aceeași melodie suprapusă pe mai multe voci și care intră treptat după un interval precis

iodler – tip de cânt specific locuitorilor din zonele de munte din Tirol, Bavaria și Elveția, constând într-o serie de vocalize bazate pe schimbarea de registru a vocii; cântec compus cu astfel de vocalize

ATENȚIE!

Atunci când cântăm în canon trebuie să fim atenți ca vocile să se sincronizeze. Pentru aceasta, este necesar să ascultăm cu atenție ceea ce cântă cealaltă voce.

Știi că?

- În copilărie, vocile fetelor și ale băieților sunt asemănătoare, însă, odată cu instalarea pubertății, vocea începe să se schimbe în ambele cazuri. Vocea băieților coboară cu o octavă, schimbarea fiind mult mai evidentă decât în cazul fetelor.
- Vocea umană a fost primul mijloc de exprimare muzicală. Cu ajutorul cântării vocale, oamenii își exprimau sentimentele, înălțau rugi și cântări de slavă către divinitate, iar mamele își adormeau pruncii.
- „Dacă aveți o voce bună, nu șovăiți o clipă să o cultivați, considerând-o cel mai frumos dar pe care vi l-a acordat natura.” (Robert Schumann)

Observ

Frate Iacob

Moderato Melodie franceză

Recapitulez

- În timp ce cântăm, poziția corpului este relaxată, ținând spatele drept.
- Inspirăm pe nas și expirăm pe gură, eliberând treptat aerul.
- Deschidem gura, rotunjind ușor buzele.
- Consoanele se rostesc mai apăsător decât în vorbirea obișnuită, pentru ca textul să se înțeleagă mai bine. Pronunțarea corectă și inteligibilă poartă denumirea de **dicție**.
- Întotdeauna trebuie să ne încălzim vocea înainte de a cânta, pentru a nu solicita prea mult, dintr-odată, corzile vocale.

Descopăr

Sunetele vocale sunt produsul vibrației coloanei de aer care trece prin laringe, acolo unde este pusă în vibrație de către **corzile vocale**. Corzile vocale sunt mușchi acoperiți cu o mucoasă, poziționați la nivelul gâtului, de care ne folosim pentru a vorbi sau pentru a cânta. Timbrul vocii noastre depinde de grosimea corzilor vocale. Cu cât acestea sunt mai scurte și mai înguste, cu atât vocea e mai înaltă și invers.

Pentru a transforma sunetele simple emise de corzile vocale în cuvinte inteligibile, buzele, limba, palatul moale și cavitațiile care dau rezonanță vocii îndeplinesc câte un rol. Cavitațiile rezonante includ toată cavitatea bucală, nasul, faringele și cutia toracică. Însușirile rezonante ale cavitații bucale și ale sistemului respirator determină individualitatea vocii, adică timbrul specific fiecărei persoane.

De regulă, majoritatea oamenilor pot atinge, în medie, aproximativ două octave. Unele persoane pot urca la trei sau chiar patru octave. Contratenorul este solistul vocal care reușește să cânte uneori ca o soprană.

Aplic

1. Intonează pe o singură respirație următoarele exerciții, urcând câte un semiton.